SÖRMLANDSLÅTEN

Medlemstidning för Södermanlands Spelmansförbund Nr 3 2006

Sörmlandslåten
3/2006
Medlemstidning för
Södermanlands Spelmansförbund
c/o Annelie Sandell
Tegvägen 46, 175 53 Järfälla
plusgiro 12 24 74-0
org.nr :818500-9233
Ansvarig utgivare Torsten Gau
Redaktör Ingemar Skoglund
Tel 08-550 97320
Johansvägen 16
151 39 Södertälje
e-post:
ingemar.skoglund@telia .com

Styrelseledamöter:

Ordförande: Torsten Gau
016-42 00 70
Vice ordf. Christina Frohm
08-85 26 69
Kassör: Annelie Sandell
08-580 34718
Sekreterare: Birgitta Stenberg
08-550 415 53
Ledamöter:
Gunnar Nordlinder
08-89 91 80
Bernt Olsson
0157-206 36
Leif Wallin
016-212 90
Ersättare:
Lars Garén
0158-267 54
Lena Odén
Christer Odén
0152-70367
Försäkringar/medl.register:
Lennart Nordin
0155-26 64 11
Stugfogde:
Erik Andersson
0157-60705

Omslagsbild:
Erik Knutas, Mariefred,
från Låtlägret 2006
foto: Bo Arrhed

Innehåll

Sid. 1. Ordföranden har ordet

2. Invigningstal Julitastämman
Magnus Nilsson

3. Låtlägret 2006
Leif Johansson

6. Agnes Odén, Härad
Anita Hedlund

8. Så styrde jag återigen mot Mora...
Christina Frohm

10. Aktuellt om arkivet
Lena och Christer Odén

12. Arboga möte - spelmansstämman
Andreas Svensson

Omslag sid 3 : Gåva till arkivet - blankett

Obs! Manusstopp nr 4/2006 3 november

Pengar tillbaka på skatten? Ge ditt stöd till
Sörmländska Folkmusikfonden
Pg 12 24 74 -0

Ordföranden har ordet

Äntligen! Det kom en sommar med sol och värme! Det gynnade alla stämmor och träffar, inte ett regnstänk.

Vingåkerstämman i Viala hembygdsgård i mitten av juni följdes av Arbogastämman och till vår stora förvåning Julitastämman utan så mycket som ett regnstänk. Alla övriga stämmor länet runt begåvades med samma väder. Det var många spelmän som ställde upp och det gladde mig.

Ungdomslägret efter midsommar blev som vanligt en fullträff. Kursen var fulltecknad långt i förväg. Den blir populärare för varje år, mycket tack vare en så kompetent lägerledning – härligt att vi har er.

Många av ungdommarna åkte upp till Mora för Zornmärkesuppspelningar. Syskonen Madeliene, Caroline och Magnus Eriksson erövrade diplom och även den unge "gamlingen" Ove Karlsson - påhejad av kompisen och riksspelmannen Birger Meijer - fick sitt diplom för sin färdighet på munspel. Silvermärket erövrades av Agnes Odén och Susanne Fred efter ett briljant uppspel. Grattis alla!

Det märks att ungdomskurserna sätter sina avtryck, vi får fler och fler unga medlemmar i vårt förbund. Vad glad man blir!

Så vill jag slå ett slag för Wetterstugan. Åk dit med spellag och kompisar. Där kan ni spela och leta låtar i en härlig miljö. (Det finns både kaffebryggare och porslin som skall utnyttjas)

Arkivgruppen har gjort ett jättefint jobb för att få ordning på allt. Nu kan man lätt hitta det man söker. Ring till Lena och Christer (0152-70367) så får ni säkert tips! Styrelsen har nycklar till stugan.

Jag hoppas att hösten kommer att bli givande med mycket sång, spel och dans runt om i Sörmland. Ring om ni vill ha besök på era övningskvällar. Jag eller någon annan i styrelsen kommer gärna.

Torsten

YNGVE ANDERSSONS SPEL- OCH DANSTRÄFF

Lördag 14 oktober 2006
Cederströmsgatan 7
(SIF-huset), Södertälje

Servering

Kaffe, smörgåsar, bröd och dricka

Dans till goda spelmän

Kl 19-24

Malmabygdens Spelmän

Lästringe Låtar

Spellista för hugade spelmän och grupper

Upplysningar och anmälan till kurser och spel till dans
Ulf, 08-550 86464 eller Kerstin, 08-532 53328
Arrangör: Folkmusikföreningen Lästringe Låtar

Låtstuga
Låtar efter Yngve Andersson

Visstuga
för nybörjare

Kl 16-18,
kursavg 100 kr
OBS! Anmälan

Invigningstal Spelmansstämman midsommardagen Julita år 2006

Magnus Nilsson

Tonen rörde sig framåt och visste inte av mycket annat i livet. Den färdades länge och långt. En dag hörde tonen ett ljud. ..Nej, inte bara ett ljud, det var två, tre och fyra. Det var något tonen aldrig hade upplevt tidigare. Tonen blev nyfiken, rörde sig närmre och närmre. Riktigt när a kunde tonen konstatera att inget av dessa ljud lät riktigt som det andra. Det var som om de kompletterade varandra. Tonen var modig nog att ta sig fram till ljuden. De var på sätt och vis riktigt lika vår ton men inte exakt. Det var några andra toner som hade träffats på sina färder. De kompletterade varandra. Var och en lät de ganska enformigt. Det kunde i bästa fall bli till signaler. Tillsammans blev nu sällskapet av toner, riktigt goda vänner. De bildade skalor och melodier. De byggde musik.

Från platsen ingenstans kommer de, för att färdas obemärkt tills de stöter mot något och ett ljud uppstår. Tonerna finns i luften, i jorden och i regnet. Det är en del i det naturliga väsen, vi alltid har haft omkring oss.

Formandet av musik är en gåva som människan har fått. Fåglar, valar, delfiner med flera sjunger. Inte minst fåglarnas sång, är något de flesta njuter av. De toner som färdas obemärkt, går igenom människan och kommer ut som musik. Musik som uttrycker sig olika beroende på sinnesstämning och situation. På spelmansstämman kan man dessutom lyssna till durspel och mollspel. Djuren sjunger men så vitt jag vet är det inget djur som har begåvats med talangen att skapa folkmusik.

Musik i gemenskap skapar glädje. Det är en god spiral.
Musiken får kroppen att vilja röra sig. Musik och dans har alltid hört ihop. Det finns olika sorters musik men inga riktiga gränser. Musiken tenderar istället att spränga gränserna. Två människor som talar olika språk kan ändå spela eller dansa tillsammans. Musik är en kulturyttring och i högsta grad kulturöverskridande.

År 2006 är utsett till mångkulturens år. Folkmusiken har alltid varit mångkulturell. I möten mellan människor har influenser utbytts. Dessa har blandats med de lokala klangerna och bildat nya varianter.

Detta är en dag och park som är fylld av spelmän och spelkvinnor, om det nu heter så. Ingen människa är fullkomlig. Vi får alltid ha överseende med varandra.... men visst är det så att den ende som kan fela och ändå göra rätt är spelmannen och spelkvinnan.

Precis som tonerna tillsammans skapade skalor musik och glädje, skapar spelmännen här idag melodier, harmonier och glädje i gemenskap. Det är Sörmlands spelmansförbund som vi har att tacka för att vi kan njuta av den här dagen. Denna spelmansstämma på Julita har arrangerats i decennier. Kanske finns det någon som mycket gammal människa som var mycket ung vid det första tillfället.

Må tonerna aldrig ta slut, utan för all framtid ta varandra i hand, leda till musik, som för människorna tillsammans i glädje.

Låt oss börja här och nu!!

LÅTLÄGRET 2006

Årets Låtläger – det nionde i ordningen sen starten 1998 – gick som vanligt av stapeln veckan efter midsommar, och som vanligt i regi av Sörmlands Musik & Teater i samarbete med Södermanlands Spelmansförbund..Från att ha varit på Ansgarsgården utanför Flen de första åren, for Låtlägret under en tid ut på turné. Vi var på Granhedsgården, Gilwell och Fiskeboda, men i år slöts cirkeln då vi var tillbaka på Ansgarsgården, i år i ny regi.

Nya var också några av ledarna. Robban "Pettson" Persson bad i år att få bli entledigad och ersattes av Anders Löfberg – en duktig och erfaren spelman, som studerar på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, men med rötterna i mörkaste Småland. Årets Lägermamma var Karin Ericsson Back. Karin kommer ursprungligen från Rättvik, men bor sen några år i Gnesta. Hon är en förnämlig vissångerska, vars visgrupp Irmelin i år har slagit igenom stort, men Karin är också en duktig fiolspelare så Rättvikskulla hon är! Kvar bland ledarna sen förr var Ing-Marie Sundin och sen förra året Åsa Englund Jacobsson. Kvar bland inventarierna sen starten var också undertecknad.

Årets Låtläger befolkades av fler deltagare än någonsin förr. 44 förväntansfulla barn och ungdomar (varav 10 st var killar!) infann sig med instrument, sovsäckar, kuddar och gosedjur.

Den utlovade högsommaren lät vänta på sig, men framåt slutet av veckan kom äntligen värmen. Detta hindrade dock inte de badsugna barnen och ungdomarna, som lögade sig flitigt i det svala (kalla) vattnet vid varje möjligt tillfälle, redan från första dagen.

Den eventuella fritiden fylldes dessutom av den traditionella Rumskampen – en stenhård tävling mellan de olika rummen på Ansgarsgården. Möjligheter att skaffa poäng till det egna rummet fick man bl.a. av Leffes Fåniga Frågesporter, tipspromenad, Kortleken och den traditionella femkampen, som i år blev fyrkamp. Att t.ex. gå en given sträcka med sked och äpple i handen, två gånger på samma tid, är svårare än man tror, och är det sen kompisen, som ska gå sträckan andra gången, blir det än svårare. Hur långt 30 sekunder är, fanns det också många bud på, när man tvingades att räkna utan klocka. Av bokstäverna i ordet RUMSKAMP kan man få fram så vitt skilda ord som RUMPMASK, SUMPMARK och RUMPSMAK!

Onsdagens utflykt gick till den sörmländska folkmusikens hjärta, Malmköping, och det därstädes belägna stadshuset. Här bjöds på konsert av tre spelmän med tre olika folkmusikinstrument ur tre olika traditioner. Vi fick höra den sörmländske riksspelmannen Bernt Olsson på strakharpa, norskutbildade Patrik Andersson på hardingfele samt engelsmannen Tom Paley på banjo. Det var mycket spännande att höra skillnaderna på de olika musikstilarna, men än mer fascinerande att se och höra parallellerna och likheterna, som faktiskt också finns där. Äkta folkmusik har en egen själ och är, tycker i alla fall jag, ofta lätt att känna igen. Som vi hade en stor uppsättning av cellister på lägret i år passade det ju också särdeles bra att Malmabygdens egen engelskättade cellist Ray Cooper, som en liten dessert, rev av något cellsamt engelskt. Vi passade också på att göra alldans och allspel innan de uppskattningsvis ca. 5142 bullarna försvann på knappa 5 minuter i det årligen återkommande Stora Bulltabberaset.

Ett annat ständigt återkommande inslag, som blivit väldigt populärt är den s.k. kvällsmusiken, där det ges möjlighet att uppträda inför sina kamrater. Man kan välja att spela någonting, man kanske hellre vill sjunga eller dansa, eller – som också skedde – göra ett rent underhållande inslag, som t.ex. att äta filmjölk med hjälp av någon annans händer.....*forts*

"Coola killar låter på läger."
Johan Smedin, Strängnäs, och Wayra Monasterio, Stålboga,
lyssnar intresserat och uppmärksamt på Ing-Marie.

"Engelska spelar polska för svenskar med dansskor! "
Förstärkta Malmabygden musicerar för dansande Låtläger.

Årets brännbollskamp blev uppskjuten p.g.a. dåligt väder och när den väl blev av blev den ett stort misslyckande. Leffes lag förlorade nämligen för första gången på flera år!
Mellan alla fritidssysselsättningar hann vi även med att spela lite grann på våra instrument. De fyra olika grupperna flyttade runt mellan ledarna och fick sig en mängd kunskap av olika karaktär till livs under veckan. Ing-Marie och undertecknad spelade fiol, Anders spelade också fiol men bistod dessutom cellister och basist med delikata specialtips, Åsa lärde alla hur man dansar till den musik vi spelar under veckan och vissångerskan Karin tog villigt hand om alla, som ville sjunga. Denna stora mix av kunskaper och färdigheter gjorde att årets konsert blev – som vanligt – den bästa någonsin. Med ett låturval från traditionella björnlåtar till irländska Drowsy Maggie och Bellmans "Klinga nu med clarinetter"och dansurval med en engelska och en sprittande finsk polka runt publiken och sång på Hönsafötter och en gripande kärleksvisa blev konserten en formidabel succé hos den stora och förväntansfulla publiken. Vi ska heller inte glömma Eriks street-dance-inslag med rytmiskt komp av Anders på cello. Ulrika och Wayra skötte kom-fram-och-säjandet med den äran.
Att så många barn och ungdomar år från år kommer tillbaka till Låtlägret och spelar folkmusik av hjärtans lust visar att Låtlägret fyller en viktig uppgift och även tillgodoser ett stort behov. Att fler och fler sörmländska ungdomar börjar synas ute på spelmansstämmor och höras och märkas i t.ex. Musik Direkt tar jag också som ett bevis på att Låtlägret har stor betydelse. Jag noterar att Agnes Odén, Strängnäs, i år har blivit riksspelman och fått Zornmärket i silver och tvillingarna Caroline och Madliene Eriksson från Trosa, har fått Zornmärkesdiplom. Alla tre dessa är gamla Låtlägerveteraner och vi gamla ledare framför lite stolta våra allrasom hjärtligaste gratulationer och önskar dem lycka till i framtiden med arbetet att sprida folk-musikens evangelium över världen!

Leif Johansson, fiol.mag.

FAKTARUTA.
Årets låtläger arrangerades för nionde året i rad. Arrangörer var Sörmlands Musik & Teater i samarbete med Södermanlands Spelmansförbund.
Årets läger hölls på Ansgarsgården i Flen (känd från "Primetime" av Liza Marklund).
Årets lägertröja var limegrön med neonfärgat brandgult tryck.
Årets deltagare var killarna – i år fler än någonsin (nästan 25%!)
Årets rumskamp vanns av rum 13 – Hamlets Brödraskap.
Årets lägervrål uppmättes till 112 dB.
Årets väder var bättre och bättre.
Årets mat blev bara pannkaka. Det fick vi nämligen inte på hela veckan.

Agnes Odén Härad

aktuell som:

nybliven riksspelman

Ålder: 20 år
Spelade upp: Polska e Emil Söderqvist, Malmköping; Vad jag har lovat e Lars Edvard Öhlin Fogdö; Skräddarpolska e pappa och mamma, Härad
Säkraste låttyp: Slängpolska
Älsklingsfärg: Röd (just målat om rummet till rött)
Favoriträtt: Grekisk sallad
Familj: Mamma Lena, nästan riksspelman, pappa Christer, riksspelman, bror Stefan, 18, spelar mest blues
Lyssnar annan musik: 60-70-talsrock, jazz, bluegrass, just börjat med klassisk
Drömresan: Irlands gröna kullar (och musiken där)
Närmaste planer: Ett läsår på Malungs folkhögskola, först en termin spelkurs, sen en termin danskurs

Bara några dagar före midsommar fick hon frågan om hon ville komma till Malmköping annandag midsommar och spela solo i kyrkan och till dans på stämman. Men hon skulle tillbringa midsommar i Dalarna. Fast ändå … hon drog lite på det. Klart hon kom, klart hon spelade i kyrkan och på stämman, för spelsugen är hon, Agnes Odén. Nu ses vi på Café Prinsen i Strängnäs, gammalt stamfik för familjen Odén lite längre tillbaks i tiden

Föräldrauppror?

Född i en familj där det ständigt spelas folkmusik – har hon aldrig behövt göra uppror och värja sig? Hon började spela Suzuki-fiol i 5-årsåldern, men när hon tröttnade efter några år och helt slutade spela var det ingen hemma som låg på och försökte få henne fortsätta spela. Det var säkert viktigt för att hon några år senare skulle kunna få lusten igen och återuppta spelet. Lite upproriskt var det kanske att hon valde att inte spela just sörmländskt, när hon själv kunde välja repertoar.

Repertoar?

Så den sörmländska repertoaren var oupptäckt på det medvetna planet när hon nyligen började nosa på den. Då visade det sig att den fanns där i det undermedvetna, lätt och självklar att plocka fram. Bredden i repertoaren i övrigt visar en ung spelmans möjligheter i dag, med starka influenser från många håll. Läsa noter kan hon inte.

Först trolska Småland: Tyvärr aldrig spelat med Bengt Löfberg själv, men med andra småländska spelmän. "Så fort jag hör någon spela en smålandslåt rusar jag dit – Kan du den här också, och den här och den här? Hjärtat rinner över…"
"Gick runt bland stugorna vid midnatt på Ransätersstämman, var det inte någon som spelade en Mörkö-låt? Härligt, lite patriot är man väl i alla fall!" Där satt Patrik Andersson, så det blev några timmars spel. Han är idol sedan första låtlägret, då hon var tolv. Förebild, spelstil och allt, så när hon nu fått chansen att gå för honom en hel termin i Malung låter hon inte den gå sig ur händerna.
Just gått ut Musikkonservatoriet i Falun och bland många olika lärare där fastnat för Ola Bäckström, huvudlärare där. Byter också låtar med andra ungdomar i Dalarna "Men på dalalåtar är jag verkligen nybörjare". Hittade från första dagen på konservatoriet en klasskamrat från Hälsingland som hon spelat massor med sedan dess. På konservatoriet var man 8 elever och varje dag fick någon lära ut en låt. Eftersom alla kom från olika delar av landet blev det en salig blandning.
Har landskapsperioder, t ex massor med värmlandslåtar från inspelningar. "När jag verkligen vill något så kör jag fullt ut, är jag oinspirerad får det vara. Kan vara en period på två veckor då jag bara spelar allt som finns …"
Andra instrument? Provat nyckelharpa och durspel, har alltid en sälgflöjt i fiollådan, har just köpt en mandola. Att spela andra instrument utvecklar också fiolspelet, tycker Agnes, det ger en annan säkerhet.

Framtidsplaner?
Agnes har lagt ner andra framtidsplaner för att satsa allt på att spela. Dock, hon kom in på musikhögskolan i Göteborg på musikerutbildningen med inriktning världsmusik, men tackade nej till platsen. "Det kanske skulle bli för seriöst. Det skulle ha inneburit att jag valt att verkligen bli musiker, men jag kanske skulle tappa lusten att spela. Jag kommer inte att jobba med musik i framtiden utan ha det som en stark hobby. Mitt yrke blir något annat, men det finns fortfarande tid att leva, ingen stress."

Varför spela upp för Zorn-juryn?
Första gången,när hon var 16, spelade Agnes upp på en återbudstid på en lånad fiol. Hon fick diplom före brons direkt och det gav mersmak. "Man blir bedömd av Sveriges främsta spelmän. Och de känner inte mig. De bedömer inte mig, så som bekanta kan göra, utan de bedömer bara mitt spel. Lite sorgligt nu, att inte få spela upp någon mer gång!"
"För dansant spel av sörmlandslåtar" – motiveringen gjorde henne särskilt upprymd, när hon fick Zornmärket i silver vid årets uppspelningar. För spela till dans, det är det hon framför allt är ute efter. Det är inte bara att spela en låt. Det är att i dansens grundrytm få krusa och improvisera, utmana dansarna lite, men samtidigt i lyckliga stunder känna kontakten som gör att spelman och dansare är ett. Att gå danskursen i Malung kommer att ytterligare gynna spelet.

Starkaste folkmusikupplevelsen?
Efter lááång eftertanke, hon har uppenbarligen mycket att välja på: "Komma till Bingsjöstämman, tältet är uppsatt och klart, jag hänger fiollådan på axeln och går mot stämman – där finns allt jag väntat på hela året. Man spelar och dansar hela natten, står i gryningen vid Pekkosgården och spelar sina låtar …"

/Anita Hedlund *foto:* Bo Arrhed

Så styrde jag återigen mot Mora.....

Christina Frohm

Så styrde jag återigen mot Mora. Denna gång inte i en Volvo PV av 1960 års modell utan ett betydligt nyare åkdon lyckligtvis försett med en knapp som kunde leverera svalka. Mitt mål var att bevista riksspelmansstämman i Mora och 100 års minnet av Zorns spelmanstävling och i någon mån minnas de 40 åren som förlöpt sen jag själv på denna plats spelade upp och dekorerades. Efter en rast i den trivsamma men ofta förbisedda staden Hedemora nådde jag resans mål. Runt uppspelningslokalen cirklar målmedvetna spelmän och ofta betydligt mer nervösa anhöriga. Det finns alltid bekanta att möta och stämningen är framemot kvällen, då dagens resultat ska tillkännages, en aning förtätad. Nåväl – nu var jag inte i tjänst i juryn utan kunde i stället möta mina hårt arbetande kamrater med glada tillrop och fram på kvällen belöna dem med en svalkande dryck.

Riksspelmanskonsert brukar man ibland bjuda på i samband med stora stämmor. I Dalarna ska man ju alltid vara lite värre så här ordnade man i samarbete med Musik vid Siljan en Guldspelmanskonsert. Mora kyrka blev fylld till sista plats och vi fick lyssna till O' Torgs Kajsa, Marie Stensby, Mats Andersson, Thore Härdelin, Björn Ståbi och Ole Hjort. Efter konserten presenterades årets guldmottagare Per Gudmundson och Kungs Levi Nilsson.

Till min stora glädje fann jag flera sörmlänningar på listan över utmärkelser.

Silver blev det till Susanne Fred som vi följt på sörmländska spelmansstämmor under många år. Ulf Lundgren gjorde det bästa en etablerad spelman kan göra; nämligen att lära, följa och samspela med en ung spelman som vill komma vidare. Under skoltiden var Susanne elev till Ingvar Andersson och hon har också deltagit i kurser på Malungs folkhögskola. Under åren har hennes spel utvecklats och hennes försynta personlighet får en annan kraft när hon greppar fiolen.

En ännu yngre kvinnlig spelman jag knappast hunnit följa med i svängarna är Agnes Odén. Jag trodde nog fortfarande att hon var en liten tjej som deltog i våra sörmländska låtläger. Skämt åsido – nog visste jag att hon gått ut gymnasiet och valt ett sådant med folkmusikinriktning som gett otrolig spelvana. Nu fick hon riksspelmanstiteln som nummer två i sin familj. En syn som jag bevarar för framtiden är när Agnes just spelat sin "silverlåt" för publiken på Zorns gammelgård – en intensiv dansant slängpolska – då stegar Björn Ståbi fram och omfamnar flickebarnet som tack för den fina låten.

Så hände det som vore värdigt spelmansrörelsens egen rekordbok. Tre syskon fick samtidigt utmärkelser. Det var Magnus, Caroline och Madliene Eriksson från Trosa som fick varsitt hedrande diplom. Munspelaren Ove Karlsson fick även han ett diplom.

www.folkdansringen.se/riks/Zorn/Skeirol

Utdelningen av märken och den efterföljande riksspelmansstämman ägde rum på Zorns gammelgård i utkanten av Mora. Ett utmärkt arrangemang med tillfälle för samspel och egen dansbana. Dessutom fanns mat och dryck att tillgå hela kvällen från en utmärkt servering. Ett gott arbete från en framsynt stämmokommitté skall ha all heder. Möjligen skall sägas att Dalarnas och Sveriges alla spelmän var en aning utfestade efter Bingsjö, Boda och alla bystugsdanser och inte mötte upp vid denna spelmansfest. Den historiska platsen Gesundaberget besöktes först på söndagen av en talrik publik och en mängd kända spelmän.

Genom brev och tidningsartiklar vet man en hel del av vad som hände den septembersöndag 1906 när Zorn bjudit in till spelmanstävling. Här framfördes historien i form av en dramatisering i skogsgläntan invid minnessten. Där sågs Zorn själv i gestalt av systersonsonen Björn Ståbi och där var Staffan Bengtsson från Lund som Nils Andersson med äkta skånsk dialekt och alla spelmännen förstås. Ett stort antal hornblåsare hade man bådat ihop där Sörmlands egen Anne Marie Sundberg fick gestalta en kulla från Siljansnäs. Spelmännen spelade både sina låtar och sina roller mycket väl. Timas Hans – Ola Bäckström ställde frågan om juryn var kompetent. Ständigt denna fråga som går igen i historien. Med en god eftersmak av en trevlig stämma, sörmländska framgångar och av ljuvliga smultron jag hittade i diket kunde jag vända hemåt.

Så var det första 100 års minnet firat i spelmanskretsar och kommer att följas av flera. Nästa år förläggs Zornmärkesuppspelningarna vecka 24 till Skåne. Då firar man att där hölls tävling 1907.
Inför jubileet i Stockholm är redan Skansen vidtalat att spelmännen kommer att invadera 6-8 augusti 2010. Nu har vi några år på oss att planera för detta evenemang. Jag återkommer i detta ärende. Den som vill gestalta Anders Andersson i Lästringe måste kanske redan börja odla skägget, Albert Boströms valser måste hårdträ̧nas liksom Axel Westers "Tyska klockor".

Premierade sörmlänningar: **Agnes Odén, Susanne Fred,** båda silvermärke, **Madeliene, Caroline och Magnus Eriksson** diplom. Saknas på bilden **Ove Karlsson**, diplom

foto: Lena Odén

Spelmän värda guld

Spelmännen **Kungs Levi Nilsson** och **Per Gudmundsson** fick båda Zorns guldmärke vid årets Zorn-stämma i Mora. Ingela Thalén – Folkdansringens ordförande - överlämnade gulmärkena. Båda är välkända spelmansveteraner och motiveringen löd för Kungs Levi Nilsson " mästerligt och traditionsrikt spel av låtar från Leksand" och för Per Gudmundsson "mästerligt spel på säckpipa i rättvikstradition.

Aktuellt om arkivet i Malmköping

Arkivgruppen har tagit det lite lugnare efter årsmötet men nu är det dags att ta nya tag. Här följer en anspråkslös sammanfattning av några aktuella arkivfrågor för Sörmlandslåtens läsare.

Arkivkonferens
Christina Frohm har bjudit in deltagarna i nätverket för musikarkiv till Nyköping för årets arkivkonferens, som spelmansförbundet tillsammans med Sörmlands Musik och Teater samt Sörmlands Museum blir värd för. I denna årliga sammankomst deltar flera spelmansförbund men även offentliga institutioner på området som Svenskt Visarkiv och regionala musikarkiv som Folkmusikens hus i Rättvik. Detta förpliktigar. Vi har ett fantastiskt arkiv med oerhört mycket arbete nedlagt under 80 år, men vi måste "komma ut" med det. Arne Blomberg började redan förra året med en presentation av vårt arkiv i ord och bild i Sörmlandsbygden.

Arbetet i arkivet
Vad har pågått de senaste åren, sedan 2003 ungefär? Det mest synliga arbetet är nog det som lagts ner i originalarkivet i stadshuset i Malmköping, där undertecknade lagt ner ett ganska stort antal timmar i ordnande av handlingar i nya och befintliga hyllsystem. Även en arkivförteckning har upprättats men många handlingar kvarstår att ordna och förteckna, vilket säkert kommer sysselsätta oss i flera år framöver. Vi hyser goda förhoppningar om fler hjälpande händer för detta arbete. När vi började var arkivet belamrat med 80 års material travade på vartannat i hyllor och på golv, i allt från pappers- och plastkassar till kartonger, det gick helt enkelt inte att komma in i arkivet. Nu finns merparten förpackad i arkivkartonger med signum! Det känns rätt skönt att titta på bilderna och se att det faktiskt hänt saker. Vi har hela tiden fotodokumenterat arbetet.

När man är mitt inne i det undrar man vart timmarna tar vägen! Mycket av arbetet är ju också sådant som inte syns lika tydligt, läsa, sortera och beskriva. Målet är att kunna gå in i arkivet, ta fram arkivpärmen, slå upp det man söker, kolla signum och sedan ta fram motsvarande kartong och sätta sig att läsa. Enkelt och snabbt. Vi är på god väg. Problemet är att få alla handlingar dit dom ska. En del är ganska otympliga eller svårhanterliga och många original är på fel ställe i GW-stugan, där det bara borde finnas kopior. Där finns också en rad kopierade handlingar t ex Dencker-samlingen som är kopior ur andra arkiv men som för oss är original. Ibland är dessa kopior svårlästa, kopierade under en tid med andra tekniska förutsättningar. Förhoppningsvis kan GW-stugan bli ett ännu mera lättillgängligt referensbibliotek, med fler och lättanvända kopior ur originalarkivet.

Ny teknik kan hjälpa oss
Samtidigt med detta mer handfasta ordnings- och förteckningsarbete pågår mer högtflygande diskussioner om hur den moderna tekniken både kan göra det lättare för oss att dels tillgängliggöra arkivet och dels rädda materialet från att skadas eller förloras. Exempel på skaderisk är t ex avmagnetisering av bandinspelningar. Ett annat exempel: När Christer kom till originalarkivet en dag hade en rörmokare dragit en vattenledning med skarv rätt genom arkivet! Christer tillbringade resten av dagen att städa både arkivet och pensionärernas lokal. Fortfarande finns kartonger fulla med murbruksdamm. Vi började med omedelbar verkan leta ny arkivlokal men Torsten Gau har nu via kommunen fått besked att ledningen ska tas bort. Vi behöver kanske inte oroa oss för vattenskador och kan behålla vårt arkiv.

De tekniska diskussionerna handlar mer och mer om att bevara och presentera materialet digitalt. Vi känner kravet att lära oss mer om modern digital ljud-/bildupptagning och överföring/migrering av äldre inspelningar! Vad sägs om ett arkiv bestående av pdf- , wav-, mp3- och Notepadfiler som ryms på ett USB-minne i fickan? Sen är det bara att sprida härligheten över nätet! Oj då! Så fick man visst inte göra fick vi lära oss på förra årets

arkivmöte i Järvsö. En ideell förening som vår kan inte åberopa de speciella undantag från upphovsrättsliga regler mm som institutionerna kan göra. Men vi jobbar vidare ändå. Största händelsen på det tekniska området under förra året har varit att genom Torsten Gaus försorg få Alvar Roséns gamla smalfilmer överförda till DVD hos Svenska Filminstitutet. Filmerna gjorde stor succé när de presenterades på årsmötet av Arne Blomberg med inredigerade textsnuttar och musik från ett ljudband som från början var tänkt att spelas upp samtidigt med smalfilmerna.

Ett stort arbete som pågår intensivt ibland och inte alls emellanåt är inscanning av gamla notböcker. Arne är också mycket aktiv i denna del. Han scannar också in alla fotoalbum som finns i GW-stugan. Lena scannar in alla nummer av Sörmlandslåten, ett jättejobb, hon är inne på 2000-talet nu! Tillsammans med en innehållsförteckning som Arne gjort blir det härmed enkelt att hitta gamla artiklar i medlemsbladet. En sak är säker enligt Lena - det finns hundratals, om inte mer, fantastiskt bra artiklar i Sörmlandslåten som är värda att läsa igen!

Dokumentera!
Det är också nödvändigt att fortsätta dokumentera nutida spelmän och grupper, det som t ex Arne Blomberg sysslat med under många år, nämligen att samla nutida bilder och ljudinspelningar till arkivet. Jubileumskonserten med anledning av 80-årsfirandet finns nu med hjälp från Sörmlandsradion dokumenterad på CD i arkivet. På Eskilstuna-stämman i år video-dokumenterade vi själva nästan hela stämman (alla utom vi själva kom med på en filmsnutt, eftersom det är svårt att både filma, vara konferencier och spela samtidigt...). Hela stämman finns också inspelad på minidisc. Videon är redan redigerad och nedbränd på DVD. Julitastämman har som bekant dokumenterats privat på rullband av Lars Wistrand under många år. Dokumentera gärna era stämmor och andra evenemang då och då och hjälp oss med en kopia till arkivet! Det behöver ju inte bli varje år men åtminstone vart tionde.

Det finns mycket spännande att upptäcka bland de gamla handlingarna. Det som kanske inte tros vara så värdefullt vid första ögonkastet kan efter 50 år vara fantastiskt att få i sin hand. Som exempel kan tas programbladet för spelmanstämma i Malmköping år 1922 med deltagarförteckning! Vi är mycket tacksamma för att någon har sparat detta dokument. Då kan man också fundera på vad vi ska spara från i dag till eftervärlden. Denna tanke tog vi tag i när det gällde Gnesta-stämman, som ju har pågått i snart 25 år. Var fanns alla de programbladen? Vi frågade runt och fick veta att Sten Eriksson sparat alla årgångar. Lasse Garén hjälpte oss att kopiera upp dem så nu finns dessa i arkivet!

Hjälp oss samla in arkivmaterial!
Arkivet behöver hjälp att samla in både nutida och äldre material, t ex foton, ljudband, inspelningar från stämmor, konserter etc. Det går bra att lämna material till oss när vi träffas på t ex stämmor. Ett mycket bra tillfälle är på årsmötet. Det går också bra att skicka per post. Sedan finns det säkert villiga "mellanhänder" som kan förmedla vidare till oss. Det vi önskar få med tillsammans med materialet ifråga är en så detaljerad beskrivning som möjligt på vad det innehåller, namn på deltagare, när, var, hur. Detta är mycket viktigt för det framtida värdet! Dessutom vill vi veta om det finns någon inskränkning för Spelmansförbundet att fritt få använda och publicera materialet. Med i denna Sörmlandslåten finns en blankett man kan använda.

Lena och Christer Odén
Tel 0152-70367 Epost christer.oden@strangnas.st

Här följer lite lästips om arkivet i äldre årgångar av Sörmlandslåten:
1970 nr 3: Några tankar om sortering av uppteckningar.
1991 nr 2: Ny arkivarie i SSF
2001 nr 4: En arkivaries funderingar

Arboga möte – spelmansstämman i Arboga

En solig, het söndag i slutet av juni samlades spelmän från spelmansförbunden i Västmanland, Sörmland och Örebro Läns Folkmusikförbund och musicerade i Arboga. Med hjälp av Lästringe gånglåt efter Anders Andersson tågade spelmännen från Heliga Trefaldighets kyrka till Stora torget mitt i Arboga där scenen stod uppställd. Allspelslåtar från de tre landskapen och en drös spelkonstellationer i uppspel fortsatte stämman. Gott om riksspelmän fanns på plats, bland andra John-Erik Hammarberg, välkänd riksspelman på munspel. Från Örebro syntes både Olle Linder och Ralph Härnklou.

Den solvarma dagen blev betydligt mer svalkande framåt 17-tiden då spelfolket drog sig till kyrkan och där tillsammans med Chorus Cantorum framförde en kyrkokonsert. Kören under ledning av Sofia Lindberg och Göran Staxäng inledde med "I denna ljuva sommartid" med melodi från Malung. Kören bjöd på folkliga koraler och sommarpsalmer. Exempelvis "Allt våren till oss giva" av Neidhart von Reuenthal (1200-tal) och "En gång i min ungdom", smedsvisa från Uppland.

Riksspelmannen och fiolisten Ulf Lundgren, Södertälje inledde spelmännens konsertdel. Han följdes av en trio från Karbenning som heter Trolska och består av Mats Hellstrand, fiol, Olle Westin, gitarr, och Majja Neverland på dragspel. En annan namnkunnig riksspelman som spelade upp i kyrkan var munspelaren och munspelsbyggaren Bo Gabrielsson, Danderyd. En sjungande trio presenterades som "Tre trallande jäntor" och Sveriges enda riksspelman på stråkharpa var med: Bernt Olsson från Malmabygdens spelmän. Från Örebro län spelade riksspelman Ralph Härnklou samt Jessica Jungegård, tvärflöjtist tillsammans med Andreas Svensson, dragspel. Tre nyckelharpsfantomer avslutade spelmanskonserten; Josefin Berglund och Frida Johansson, förstärkta med en folkhögskolestudent hemmahörig i Förenta staterna. Värsta röjet!

Torsten Gau, ordförande i Sörmlands spelmansförbund och Göran Staxäng, organist i Heliga Trefaldighets kyrka avslutade med att tacka alla medverkande och publiken som kommit för att lyssna.

Ut från kyrkan kunde alla vid gott mod gå,
glada över att nästa år kanske en liknande stämma få.

P.S. Ordförandena Andreas Svensson och Torsten Gau förklarade för en journalist utanför kyrkan att all folkmusiktradition *inte* kommer från Malung i Dalarna. D.S.

Vid pennan
/Andreas Svensson
Örebro Läns Folkmusikförbund

Gåva till SSF:s arkiv

Objekt t ex skrivelser, program, noter, foton, CD, band	Beskrivning Vem/vilka? Var? När? Persondata? Omständigheter kring notboken, bilden, inspelningen etc.? Särskild händelse eller citat att minnas? Person att uppmärksamma?

Fortsätt gärna på baksidan om du vill skriva mer!

Ovanstående handlingar överlåts härmed till Södermanlands Spelmansförbund, med tillstånd för spelmansförbundet att fritt få disponera och offentliggöra handlingarna i sin folkmusikaliska verksamhet. Om du motsätter dig detta, ange på baksidan eventuella restriktioner i användandet!

Datum

……..

Gåvogivare

……....

Adress, telefon, e-post

……..

Förmedlare

……..

Adress, telefon, e-post

……..

B Föreningsbrev

Returadress Södermanlands Spelmansförbund
Johansvägen 16, 151 39 SÖDERTÄLJE
Avs. Kurts Bokbinderi AB, Box 146, 631 03 Eskilstuna

Svenska låtar, Södermanland
Faksimil av orginalutgåvan från 1935
Pris 50:-

A G Rosenberg
420 Svenska Danspolskor
från Södermanland och andra landskap
Pris 70:-

Sörmländska visor del I, II, III
Visor för praktiskt bruk från den sörmländska traditionen. 30-tal visor/del
Pris 20:-/st

A P Andersson
75 låtar och visor från Södermanland och Närke uppt. 1880 av skolläraren i V:a Vingåker, August Petter Andersson
Pris 60:-

August Karlssons låtar
49 låtar från södra Uppland och norra Sörmland som August Karlsson spelade dem.
Pris 50:-

Erikssons notbok
Låtar från norra Sörmland
Faksimilutgåva 2005
Pris 75:-

50 Sörmlandslåtar för två fioler
Utgiven till minne av Olof Andersson
Arrangerade av O A
Pris 50:-

Sörmländska Brudmarscher
I arrangemang för orgel
Pris 40:-

Folkmusik från norra Södermanland
K P Leffler 1899-1900 Faksimilutgåva
Pris 75:-

C A Lindblom
97 låtar hämtade ur två spelmansböcker från 1853 och 1856 med historik om spelmännen
Pris 50:-

Sörmländska allspelslåtar I & II
Pris 20:-/st

I den sköna Vingåkersbygden
Folkmusik från Vingåker med Simmings, Anita Hedlund och Christina Frohm
Pris 30:- kassett

Välkommen till världen
Visor för små och stora barn från den sörmländska traditionen.
Pris 30:- kassett

Mina 80 år som spelman 1916-1996
Axel Andersson, minnesbok
Pris 160:-

Ring din beställning till Torsten Gau, tel 016-42 00 70 eller skriv till honom på adress Mestavägen 1 A 632 36 ESKILSTUNA, så får du ett paket med faktura.
Porto/fraktkostnad tillkommer på angivna priser.

GAFFE & SFORRE TRYCKERI AB, E-TUNA